

A „CHANGE” OKTATÁSI PROJEKT:

KOLLEKTÍV INTELLIGENCIA KIALAKÍTÁSA
A MENEKÜLTEKKEK ÉS MIGRÁCIÓVAL
KAPCSOLATOS KRITIKUS, SOKSZÍNŰ ÉS
INKLUZÍV GONDOLKODÁSMÓD
SEGÍTSÉGÉVEL

VEZETŐ ÁTTEKINTÉS

A CHANGE projekt célja, hogy a diákokat kritikus gondolkodásra ösztönözze a menekültek és a migráció kérdéséről, hogy megkülönböztessék a tényeket a véleményektől, és hogy felismerjék az előítéleteket és sztereotípiákat. A **CHANGE célja, hogy olyan társadalmat építsen, amelyben mindenkit szívesen látnak és amelyben mindenki részt vehet.** Együtt, de úgy, hogy mindenkinek megvan a maga szerepe. A projekt megpróbálja **elősegíteni a menekültek és a fiatalok közötti tartalmas kapcsolatokat.** A diákok egy **hatlépcsős, tanárok által segített** oktatási programon keresztül fejleszthetik kritikus gondolkodásukat, és kialakíthatják saját véleményüket olyan témákról, mint a migráció és a társadalom kapcsolata. Az ezután következő diáknagykövet program célja, hogy a **diákok vezető szerepet vállaljanak azáltal, hogy megszerveznek két akciót vagy projektet** az iskolájukban vagy a helyi közösségükben.

E tanulmány célja, hogy **mélyreható kutatást végezzen** az ebben a érzékenyítő projektben részt vevő **diákok körében annak megállapítására, hogy mi az, ami valóban működik, és segíti a diákokat az értékes kritikai gondolkodási készségek fejlesztésében.** Célunk felmérni, hogy a program milyen hatást gyakorol a diákokra a kritikai gondolkodási készségek fejlesztése és az állampolgári részvétel javítása, különösen a kultúrák közötti párbeszéd, a sokszínűség és a társadalmi befogadás előmozdítása terén. Ez a kutatás innovatív és kézzelfogható audiovizuális képzési eszközök/tananyagok kifejlesztésének alapjául is szolgál majd.

A KUTATÁS MÓDSZERE

A célcsoport kilenc európai ország (BE, ES, HR, HU, IE, IT, MT, NL és PT) tanárai és diákjai. A minta 10 245 diákot és 315 tanárt foglal magában, nem valószínűségi mintavételezéssel. A 2. értékelő kérdőív mintáját illetően a tanulók száma 2572 fő.

Ez a jelentés a program végrehajtása előtt és után három felmérés során gyűjtött adatok egy-, két- és többváltozós statisztikai elemzését végzi el. Ezek a következők voltak: egy elsődleges felmérés (2019 szeptembere), amely a tanároktól gyűjtött adatokat az osztálytermi kontextusról; egy értékelő felmérés 1 (2019 szeptembere), amely a program végrehajtása előtt gyűjtött információkat a tanulók kontextusáról, önképéről és a menekült-/migráns helyzet megítéléséről; és egy értékelő felmérés 2 (2020 júliusa), amely a CHANGE program végrehajtását követően gyűjtött információkat a tanulókról a programban való részvételük, valamint az önképük és a menekült-/migráns kérdés megítélésének szempontjai tekintetében. Az utóbbi két kérdőívben a válaszadók a diákok.

Javaslatok

A kutatás során elvégzett elemzésből számos konzekvencia vonható le, ami a későbbiekben különböző javaslatok alapjául szolgálhat.

1. A CHANGE projekt segíti a tanulást és a kritikus gondolkodást

A diákok kezdetben úgy gondoltak magunkra, mint, akik jól tájékozottak a kényszmigráció okairól, és akik képesek megérteni és kezelni a különböző véleményeket. Másrészt viszont nem sok személyes kapcsolatuk volt menekültekkel és migránsokkal, és kevés erőfeszítést tettek a különböző forrásokból származó információk megismerésére.

A program elvégzése után javult az önértékelésük, és szükségét látták annak, hogy különböző forrásokat vessenek össze, kritikus gondolkodásra tegyenek szert, és javítsák a menekült közösségről alkotott képüket egyrészt a menekültek jogainak szempontjából, másrészt a társadalom gazdagításában játszott szerepük szempontjából.

Az eredmények a program hatásosságát mutatják. Mozgósította a tanulást, a kritikai gondolkodás képességének elsajátítását és az állampolgári elkötelezettséget. Megerősítette a menekült lakosságra vonatkozó pozitív és befogadó szemléletet.

Javaslatok:

- Vitafórumok tartása, ahol a különböző világnézetek keverednek, és lehetőség nyílik a különböző nézőpontokból származó információkra alapozva bemutatni és megvitatni mások elképzeléseit. Ez a másik nézeteinek empatikus megértéséhez és új elképzelések elfogadásához vezethet. A különböző perspektívákat képviselő együttműködési hálózatok kialakítása segíthet ennek előmozdításában.
- A bevált gyakorlatok megosztása helyi és nemzetközi szinten, hogy a program azon elemei, amelyek a leghasznosabbak a tanulóknál történő változás elérésében, gyarapodjanak és fejleszthetők legyenek.

"Ami megdöbbenett és megérintett, az az volt, hogy egy olyan emberrel találkoztam, aki közvetlenül mesélt az élményeiről, egy olyan hatalmas szűrőt tudtam eltávolítani, amit korábban soha nem távolítottam el. Arról a szűrőről beszélek, amely nem engedte, hogy a valóságot valódi és tiszta szemszögből lássam: a hírekből hiányzó elem az emberség. "

A Liceo Ascanio Landi iskola diákja

2. A berögzült előítéletek terhe

Miközben a program javította a menekültek megítélését a jogaik, illetve a befogadó társadalomhoz való pozitív hozzájárulásuk tekintetében, a menekültek versenytársként vagy fenyegetésként való megítélése a program előtt és után is következetes elemnek tűnik. Az, hogy ezek a vélekedések nem változtak, azt jelzi, hogy vannak olyan berögzült diskurzusok és előítéletek, amelyeket nehéz megszüntetni.

Az elvégzett elemzés azt mutatta ki, hogy az előítéletek és sztereotípiák egy bizonyos kérdéssel vagy valósággal kapcsolatban akkor erősödnek, ha 1) nincs elegendő információ róla; és 2) az ember fizikailag távol van az adott valóságtól. Így a migránsok és menekültek viszonylag széles körben elterjedt és indokolatlan konkurenciaként való megítélése nagyon aggasztó.

Javaslatok

- Összpontosítás az értékek megerősítésére: a bizalom, a tisztelet és a meghallgatás megerősítése és fejlesztése, a folyamatos visszajelzés és visszacsatolás megtapasztaltatása a tanulókkal segít nekik abban, hogy minőségi kapcsolatokat alakítsanak ki, és a jelen megváltoztatásával egy jobb jövőbeli társadalom építésére legyenek képesek.
- Az ilyen üzenetek felszámolására konkrét információkat tartalmazó egyedi programokat kell végrehajtani. Ebben az összefüggésben fontos, hogy a társadalmi kohézió szempontjából a jövőbe tekintünk, hangsúlyozva, hogy az erőforrások szűkösségének mítosza téves. A hangsúlyt nem annyira az erőforrások szűkösségére, mint inkább azok elosztására kell helyezni.
- Mélyrehatóan kell elemezni a kulturális és társadalmi kontextust (az ország migrációs története, migrációs politikák, stb. szempontjából), és egy elképzelt utókövetés során meg kell vizsgálni és érteni ezt a félelmet, elkülönítve a lehetséges egyéni okokat. Ezt a CHANGE programban részt vevő egyes országok diákcsoportjaival készített interjúkkal lehetne elérni. Válaszaik meghallgatása értékes lehetőség lenne annak megértésére, hogyan lehet aktívan lebontani az előítéleteket, és lehetővé tenni az oktatási programok moduljainak kiegészítését és módosítását.
- A programok intenzívebben összpontosítsanak a cselekvésre - a valóság empirikus megtapasztalására -, mivel az előítéletek és sztereotípiák hatástalanításának egyetlen módja a valóság intellektuális és fizikai megismerése.

"Ehelyett végül a mosolyunkat látjuk, amely az előítéletek legyőzését jelképezi, és azt a pozitív üzenetet mutatja, hogy az intolerancia maszkjának levetésével megértjük, hogy minden névtelen arc mögött egy ember, egy élet, egy történet van."

Diák Santa Maria del Mole-ból

3. A menekültek jelenlétének hatása az osztályterekben

A menekült népesség jelenléte az osztályteremben segít a diákoknak abban, hogy jobban tájékozódjanak azok életkörülményeiről, megértsék és kezeljék a különböző véleményeket, és elismerjék a menekültek jogát a védelemhez és a méltóságteljes élethez, a közéletben való részvételhez és hozzájárulásukat az ország gazdagodásához. A migráns és menekült népesség versenytársként és/vagy fenyegetésként való megítélése sokkal inkább jelen van azokban az osztályokban, amelyekből ilyen tanulók hiányoznak.

Másrészt a menekültekkel való találkozások gyarapító és mély kapcsolatokat hoznak létre. A diákok, diáknagykövetek, önkéntesek és tanárok élménybeszámolói a találkozásokat lehetőségként azonosítják. A találkozások alkalmával létrejövő kölcsönös meghallgatás segített ledönteni az előítéletek falait, és megerősíteni a résztvevőkben a vágyat egy jobb társadalom teremtésére. A menekültek ezeken a találkozásokon tudatában vannak küldetésüknek és munkájuknak, valamint az általuk megtett és a még előttük álló útnak.

Ebből arra lehet következtetni, hogy a menekültekkel/migránsokkal való közvetlen kapcsolat hiánya táplálja a velük szembeni negatív sztereotípiákat. Ezzel szemben a menekültekkel/migránsokkal való szorosabb kapcsolat pozitívnak bizonyul a migrációs kérdéssel kapcsolatos fogékonyság kialakulásában.

Javaslatok

- A program hangsúlyozása a találkozókra, csoportos munka az összes szereplővel a találkozó előtt, alatt és után, műhelymunkák szervezése a mérlegelés, a cselekvési javaslatok, a végrehajtás és a nyomon követés érdekében. A tanulásról és a felfedezésekről tapasztalatokat cserélő és az ezekre reflektáló hálózatok és tanulási közösségek létrehozása katalizátor lehet a változás társadalmi szerveződésének kiépítésében.
- A migráns és menekült gyermekek és fiatalok integrációjának elősegítése az osztályteremben vagy az iskolában dolgozó szakemberek körében.

"Az volt a célom, hogy lebontsam a menekültek és a világ közötti félreértések falait. Ezek a falak a médiában megjelenő téves ábrázolásokra épültek, amelyek a végén félelmet és gyűlöletet keltenek, és minket ellenük hangolnak. "

A.D., a CHANGE program menekült résztvevője

4. Három diákprofil

Úgy tűnik, hogy az elemzett hallgatók között három átfogó hallgatói profil volt jelen a kompetencia, a diskurzus, az attitűd és az állampolgári elkötelezettség tekintetében.

A "gyakornokok" jól tájékozottak, személyes kapcsolatban állnak a bevándorlói valósággal, különböző forrásokkal konzultálnak, megértik és kezelik a különböző véleményeket, megítélik az információk megbízhatóságát és kritikusan gondolkodnak. Elismerik továbbá a bevándorlók és menekültek jogát a védelemhez és a méltóságteljes élethez, a közéletben való részvételhez, valamint a bevándorló közösség egészének gazdagodásához való hozzájáruláshoz. Ugyanakkor a menekülteket és a migránsokat munkaerő-konkurensként, valamint kulturális és/vagy vallási fenyegetésként is érzékelik.

A "konformisták" nem foglalkoznak a menekült- és bevándorlási kérdések megismerésével és elmélyítésével, sem a velük való kapcsolattartással. A menekülteket és a bevándorlókat versenytársaknak és fenyegetésnek tekintik, úgy vélik, hogy nem járulnak hozzá, és nem jelent gazdagodást a velük való együttélés. Emellett nem ismerik el a jogukat, sem a közéletben való részvételüket.

A "passzív kritikusok" nem igyekeznek tájékozódni, nem keresik fel a különböző forrásokat, és nem tartanak személyes kapcsolatot a bevándorlókval. Nem értékelik nagyra az együttélés gazdagító hatását sem. Ugyanakkor nyitottak a különböző vélemények megértésére és kezelésére, és kritikusan gondolkodnak. Nem tekintik a bevándorlókat versenytársaknak vagy fenyegetésnek, és elismerik a bevándorlók védelemhez és a méltóságteljes élethez való jogait, valamint részvételüket a gazdasági, politikai és kulturális életben.

A gyakornokok a legfiatalabbak, akik már találkoztak menekültekkel/migránsokkal, és részt vettek a diáknagyköveti programban és a CHANGE kurzus szakaszaiban. A másik két profil együttesen a középső korosztályba tartozó diákokat jellemzi, akik nem találkoztak menekültekkel/migránsokkal, nem vettek részt a diáknagyköveti programban és nem vettek részt a CHANGE kurzus szakaszaiban.

Javaslatok

- Egy kísérőprogram létrehozása a gyakornokok számára, amely lehetővé teszi számukra, hogy az elköteleződés felé haladjanak, és maguk mögött hagyják a kételyeket.

- A passzív kritikusok és konformisták valóságismeretének elmélyítése, olyan kísérőprogramok együttes tervezésével, amelyek azonosítják azokat az energiákat, amelyek lehetővé teszik számukra a tájékozottabb és toleránsabb profil kialakítását.

"Ez a tapasztalat sok mindenre ráébresztett bennünket. Egyrészt a menekültek olyan emberek, mint mi, de el kellett menekülniük az országukból, és a mi segítségünkre van szükségük ahhoz, hogy jobb életet élhessenek. Ebben az értelemben úgy gondoljuk, hogy segítséget kell nyújtani, ahelyett, hogy az embereket rendkívüli szenvedésben várakoztatjuk. Másrészt számunkra világos, hogy nagyon szerencsések vagyunk, hogy vannak lehetőségeink, és ezt értékelnünk kell."

A San Jose Jesuitak Iskola diákja

5. A kontextus heterogén és nem semleges.

Az elemzett csoportok heterogének a következő változók tekintetében: nemek; az iskola típusa (állami, nem vallásos magániskola vagy vallásos magániskola); a bevándorlók vagy menekültek fizikai jelenléte az osztályban; a tantárgy, amelyben a programot oktatták (nyelv, társadalomtudomány, etika vagy vallás); és a nyelv (azaz a kulturális környezet), amelyben a képzés zajlott. Ez a heterogenitás viszont tükröződik a program eredményeiben mutatkozó jelentős különbségekben. Más szóval, a program végrehajtásának kontextusa nem semleges.

Javaslatok

- az egyes országok eredményeinek reflektív elemzésének elvégzése, annak érdekében, hogy az egyes országok sajátosságaiban és azok hatásaiban mélyebben elemezzék. .
- A jövőbeli kérdőívekben a diákok nézőpontját a megvalósító tanárok vagy csoport nézőpontjával bővíteni. Ez lehetővé teszi számunkra, hogy megtudjuk, mit és hogyan csináltak, annak érdekében, hogy meghatározzuk, mely tanítási-tanulási módszerek és tapasztalatok teszik lehetővé a program célkitűzéseinek elérését.
- A képzés kiigazítása a tanulságok alapján, a program által különböző környezetben elért eredmények összehasonlításával és az említett változók (nemek, iskolatípus, bevándorlók jelenléte, kulturális környezet) figyelembevételével. Külön kiemeljük annak szükségességét, hogy újragondoljuk, hogy milyen típusú tantárgyak esetében tudják ezeket a tartalmakat a diákok jobban hasznosítani.

"Hiszem, hogy a változás tényleg a kis dolgokkal kezdődik, így már az is nagy segítség lehet, ha egyszerűen beszélgetést kezdeményezünk erről a kérdésről. Egy olyan világban, ahol olyan könnyű félrevezetni a hamis és megtévesztő információkkal, úgy gondolom, hogy a leghatékonyabb megoldás az, ha a saját közösségeinkben kezdünk el beszélni a migrációról és a menekültek helyzetéről. "

Önkéntes

6. A projekt nem minden szakaszában azonos a részvétel

Mindössze a résztvevők 20%-a teljesítette mind a hat szakaszt (önismeret és önértékelés, kritikus információk, nézőpontváltás, ítéletalkotás és -képviselet, előítéletek kezelése, cselekvés). A diákok 56%-a egy vagy két szakaszt teljesített. A részvétel megoszlása azonban nem homogén az egyes szakaszok között. Az a szakasz, amelyben a legkevesebb a részvétel, a hatodik szakasz (a cselekvésre való áttérés). A kritikus gondolkodáshoz leginkább kapcsolódó szakaszok - a 2. szakasz (kritikus információ) és a 4. szakasz (ítéletalkotás és -képviselet) - 36,6, illetve 37,8%-os részvételi arányt mutatnak. Az előítéletekkel való megbirkózáshoz kapcsolódó ötödik szakasz részvételi aránya 40%. A résztvevők 73,5%-ának volt lehetősége találkozni menekülttel/migránsokkal, és élt is a lehetőséggel, míg a diáknagykövet programban való részvétel mindössze 10,5%-os volt.

Javaslatok

Fókuszcsoportok létrehozása diákokkal és tanárokkal, hogy kiderüljön, miért működtek egyes szakaszok jobban, mint mások.

- Proaktivitást célzó programok lebonyolítása, célkitűzések és intézkedések meghatározása, valamint a nehézségek, eredmények és következmények értékelése, nyomon követéssel a cselekvéssel kapcsolatos lépésekben való részvétel növelése érdekében.
- A diákok bevonása a cselekvési javaslatok kidolgozásába, és kötelezve őket azok végrehajtására, hogy így erősödjön állampolgári elkötelezettségük.
- Ezen túlmenően a program hatásának átgondolása és vizsgálata a programon kívüli és iskolán kívüli polgári és társadalmi szerepvállalásra vonatkozóan (önkéntesség).

"Fontos volt számunkra, tanárok és diákok számára, hogy M.G.T. és családja példáján keresztül felismerjük, hogy a diszkrimináció létezik, hogy gyakran elmegyünk mellette, és hogy a hallgatásunkban erős szövetségesre talál. "

Tanár